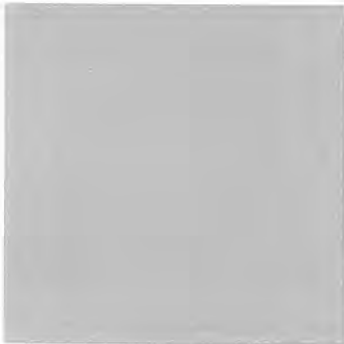

P A T R O N A T
D'ESTUDIS HISTÒRICS
D'OLOT I COMARCA

(Annals 1994)

p. 133 - 170

*Aproximació
a l'estudi
d'uns capítols
matrimonials
del segle XVIII*

Juli Clavijo i Ledesma

1. Contractants

El buidat dels vint-i-cinc capítols ens dóna els següents resultats:

Quadre núm. 1.-Classificació segons el status dels contraents:

Hereu i cabalera 18⁽¹⁾

Hereu i pubilla 3

Hereu i vídua 1

Vidu i vídua 1

Cabaler i cabalera 2

Per altra banda, podem fer el quadre següent tenint en compte la procedència geogràfica dels contraents:

Quadre núm. 2.- Classificació segons el lloc de naixement:

Tots d'Olot 8

Tots dos de la comarca 12

Ell d'Olot, ella de la comarca 2

Ell de la comarca, ella d'Olot 1

Ell de la comarca, ella de fora 2

---

(1) En dos casos no s'esmenta que sigui hereu, però és perquè el seu pare ja és mort.

La mostra, tot i que cal analitzar-la amb totes les reserves, ja que agafa un nombre reduït de capítols, ens presenta una xifra molt limitada de cabalers que van al notari per fer els capítols matrimonials. Els dos que hi van són perquè tenen un germà gran i no tenen pare; per això els cal regular l'heretament entre tots dos o, el que és el mateix, regular el patrimoni familiar, ja que en els capítols s'estableix el pagament de la legítima.

Les conclusions que podem treure en analitzar el quadre núm. 2 són les següents:

En primer lloc ens presenta una clara situació d'*endogàmia geogràfica*, constatable quan en el matrimoni tots dos cònjuges són d'Olot, i en el fet que en aquells que són dels pobles de la comarca, hi ha una coincidència de ser de la mateixa localitat en cinc o sis ocasions i en la resta són de llogarrets relativament veïns. Aquest resultat no ens ha d'estranyar si tenim en consideració que el relleu fa de la Garrotxa una comarca molt tancada. I en segon lloc, podem observar l'escàs nombre de matrimonis de gent de la comarca d'Olot, que ens pot fer pensar en l'existència de dos mons que vivien d'esquena, sense relacionar-se.

2.- L'heretament

La mostra comprèn capítols unimatrimonials, tots són fets abans de contraure matrimoni menys en un, que es realitza entre el marit i la muller. Són *heretament extensos*, segons la terminologia de Faus i Condomines⁽¹⁾, quan efectuen la declaració d'hereu⁽²⁾. I si agafem la classificació establerta per Brocà, són *absoluts*⁽³⁾, tot i que en cap d'ells no s'especifica cap dret a modificar o alterar els pactes establerts, si exceptuem el que assenyalem a la nota 2. Entre els condicionants més significatius i que serveixen per demostrar com la dona era considerada com un simple element de reproducció de l'espècie, és el que especifica Isidre Parera a la seva filla Maria en el capítol

(1) Josep FAUS i CONDOMINES. "Los capítulos matrimoniales en la comarca de Guissona (Cataluña segriana)". *Centenario de la Ley del Notariado*. Barcelona, 1964, p. 19.

(2) En els capítols que se signen entre Anton Pujolriu Mercadal i Palomeras i Maria Parera, i entre Ignasi Colom i Maria Font, es condiciona l'heretament de la pubilla si el pare d'ella no té cap fill.

(3) Guillem M. de BROCÀ. *Historia del derecho de Cataluña*. Barcelona, Generalitat de Catalunya, 1985.

corresponent, condicionant el pagament d'una part del dot que tingués un fill mascle en el termini de sis anys. Per altra banda, un element comú en tota la documentació, és el condicionament que es preserva el patrimoni i els béns dotats si el matrimoni té fills en edat de testar ja que, en cas de mort d'un dels cònjuges i no reunir l'anterior requisit, es perdia. Pèrdua que, pel que fa al dot, era del 50%.

En relació amb la situació que resulta després de la mort del cap de família, ens trobem amb els efectes ja esmentats per Faus i Condomines, com la *reserva d'usdefruit vidual* que s'inclou en vint-i-un capítols i, dels quatre restants, únicament li pertocaria a la vídua en un cas, car la resta és morta o no hi apareix. En aquesta ocasió no se li deixa el dret a l'usdefruit dels béns, però se li fa una *reserva d'usdefruit d'hort i pensió*, que tornem a trobar en un altre capítol. Sí que és general l'establiment d'un pacte de *reserva d'usdefruit vitalici* a favor del pare de la família i que aquest igualment acordi, com a principi general, la *reserva de dotar i col.locar la resta de filles i fills*. En alguns capítols queda estipulada una quantitat i, en un altre, l'allotjament d'aquests membres de la família⁽⁴⁾. La *reserva de testar* apareix en els capítols on hi ha més d'un fill o una filla, i sol anar acompanyada d'una quantitat de lliures que el donador, quan pertany a una família humil, destina per a les despeses del seu enterrament.

3.- Origen social dels contraents

Un aspecte de gran importància és conèixer l'origen social dels contraents, que podem saber a partir de l'ofici del nuvi, ja que de la núvia no diuen res els capítols, i dels seus pares o germans. Per a una major clarificació l'hem separat en aquells que corresponen a Olot i els de la comarca, i hem posat el del nuvi al costat a fi i efecte de poder veure on es produeix una coincidència.

---

(4) Capítol de Josep Feixas i Maria Magdalena Comaplà i Buch i Mirambell. Esteve Feixas, pare de l'hereu, es reserva "que en el cas de tenir algun fill, filla, que per sa impossibilitat per no haverli proporcionat Partit corresponent, no contraurà matrimoni, puga deixar a qualsevol d'ells dos cuartos i cuina que hi ha en el primer i segon pis a part del detrás de la casa que té i posseeix en lo carrer Sant ferriol".

A) OLOT.-**Quadre 1**

Ofici del pare/germà	Ofici del nuvi	Ofici del pare de la núvia
pagès	pagès	pagès
mestre lres. lletres	paraire	blanquer
paraire	fabric. mitges teler ⁽¹⁾	paraire
moliner	moliner	pagès ⁽²⁾
bracer	bracer	treballador de la terra
jornaler	paraire	adroguer
teixidor de lli	fabric. mitges de teler	pagès ⁽³⁾
noble	noble	noble ⁽⁴⁾
teixidor de lli	teixidor de lli	pagès
sabater	sabater	cordeler

B) COMARCA

pagès	pagès	pagès ⁽⁵⁾
sastre	sastre	pagès ⁽⁶⁾
pagès	pagès	traginer
pagès	pagès	paraire ⁽⁷⁾
teixidor de lli	teixidor de lli	teixidor de lli
treballador de la terra	treballador de la terra	pastor

Les dades ens mostren la gran importància del sector artesanal i industrial d'Olot i de la comarca, tot i que l'ofici principal en aquesta, tant per als pares com per als nuvis, és el de pagès. Podem veure, així mateix, una *tendència endogàmica de classe* pel que fa a les estratègies matrimonials de les famílies, en línia del que indiquen Rosa Matalí i Roser Solé, que estan en

(1) En dos capítols hi ha coincidència.

(2) Tanmateix, la dona és vídua de moliner.

(3) El pare és de Sant Esteve de Llémena.

(4) En dos capítols hi ha coincidència.

(5) Coincideix en quatre capítols. En un, el pare de la núvia és de St. Andreu de Socarrats.

(6) El pare de la núvia és de Castellar de la Muntanya.

(7) Coincideix en dos capítols.

funció de la seva reproducció social i econòmica⁽⁸⁾. Igualment podem observar com hi ha un creixement del nombre de nuvis dedicats a la indústria que procedeixen d'un origen artesanal, dins del qual han evolucionat, tot abandonant l'estructura gremial, per passar a una altra ja pròpiament industrial. Hom constata, per tant, l'evolució social que té lloc a Olot i la Garrotxa, ja assenyalada per Gil Vidal, entre d'altres⁽⁹⁾, en el darrer terç del segle XVIII.

4.- Béns dotals

4.1. Distribució dels dots:

4.1.1. Xifres globals en lliures.

50 a 150 lls	14
200 a 325 lls	4
500 a 670 lls	4
1.400 lls	1
6.000 lls.	1
8.000 lls	1

4.1.2. Distribució geogràfica

	Olot	Comarca
50 a 150 lls	5	9
200 a 325 lls	2	2
500 a 670 lls	1	3
1.400 lls		1
6.000 lls	1	
8.000 lls	1	

4.2. Escreix

Només hi ha dos capítols on s'atorga l'escreix a la jove. En tots dos són de famílies benestants, les quals concedeixen 6.000 i 8.000 lliures.

(8) Rosa MATALÍ i Roser SOLÉ, "Familia, moral i herència en l'Edat Moderna", *L'Avenc*, núm. 142, novembre 1989.

(9) Gil VIDAL i FORGA, *L'evolució social a Olot*, Olot, Edicions Municipals, 1986, p. 13.

4.3. Comentari en relació amb els dots

Ja s'ha dit que el dot material "era un bon índex de l'estatus social d'una família"⁽¹⁾. En el cas d'Olot això es confirma, però, a falta d'una mostra més àmplia, solament podem fer ara una simple apreciació. El dot ens apropa al nivell social dels contraents, però és una indicació relativa ja que, en ésser majoritàriament persones lligades a la naixent indústria, no veurien el dot com un mitjà que "tot grup realitza per transmetre a la generació següent, mantinguts o augmentats, els poders i els privilegis que ell mateix ha heretat"⁽²⁾, o com una càrrega econòmica que "pot empobrir més o menys les hisendes familiars"⁽³⁾. Aquesta visió del dot, típica d'una societat agrària, no sembla que pugui ser aplicada al moment concret que viu Olot en el darrer terç del segle XVIII. Un moment caracteritzat per un procés d'industrialització i de desenvolupament inicial d'una burgesia local, que difícilment, i això ho plantejarem com a hipòtesi, podia valorar el dot des d'una visió tradicionalista, és a dir, com un factor de simple prestigi social. ¿No deuria ser, més aviat, un mitjà per establir lligams familiars per tal d'enfortir l'acumulació de capital i poder efectuar les inversions oportunes? Quin significat pot tenir, si no, quan Rosa Rovira i Casabó, vídua de Gerònim Rovira, aporta com a dot a Jaume Colomer, vidu i paraire d'Olot, 325 lliures, "amb l'obligació d'esmerçar-ne 125... per a la compra d'un teler de fer mitges a fi que, treballant en ell, pugui més fàcilment contribuir aquest mitjà suportant les expressats carrecs del matrimoni"? Per altra banda, ¿com interpretar que només les dues famílies més benestants, pertanyents a l'estament nobiliari, efectuïn la donació de l'escreix? ¿O que una d'aquestes sigui l'única en què es recorre a demanar un crèdit de 4.400 lliures en censals eclesiàstics per pagar el dot de la filla? Són interrogants que conviden a una anàlisi més profunda des de la perspectiva d'una societat en transformació que, tot i això,

---

(1) Rosa CONGOST, *Notes de societat (La Selva, 1768 - 1862)*, Santa Coloma de Farners, Consell Comarcal de la Selva, 1992, p. 40.

(2) Pierre BOURDIEU, "Les stratégies matrimoniales dans le système de reproduction", *Annales ESC*. Citat per R. CONGOST.

(3) Isabel PÉREZ i MOLINA, "Les dones en el dret clàssic català: un discurs sexual", *Duoda*, núm. 2, 1991, p. 57.

continua mantenint els trets fonamentals del que era la seva concepció de la família i, dins d'ella, de la dona. En aquest sentit, podem veure el manteniment del sistema d'autoritat i transmissió patrimonial de sempre i la dependència de la dona, definida jurídicament⁽⁴⁾, tal com constatem en el lliurament del dot al marit i l'administració per aquest de les seves propietats. En la prelació de masculinitat, present en tots els capítols on existeix la possibilitat de tenir fills o filles, i en el control de la sexualitat de la dona, a qui s'obliga a romandre vídua si vol mantenir l'usdefruit de les propietats. O, per últim, en la declaració d'heretament universal a favor de la pubilla condicionada que el pare pugui tenir un fill d'un altre matrimoni⁽⁵⁾.

En la documentació apareixen una gran varietat de pactes com, per exemple, la dotació del cabaler pel seu germà gran⁽⁶⁾, com a pagament de la llegítima, o l'aportació per la vídua del dot que li havia atorgat l'anterior marit, i dels béns parafernals de què ella disposava de l'anterior matrimoni.
⁽⁷⁾ Béns que ella ha de justificar a fi de demostrar que els havia obtingut d'una manera "honrada".

5.- Algunes conclusions

Malgrat que forçosament han de ser conclusions provisionals, donat que s'hauria d'ampliar l'abast cronològic per arribar en una major precisió, és possible apuntar algunes consideracions.

Els capítols ratifiquen la caracterització de la família catalana, apuntada per diverses autores i autors, com un sistema d'autoritat i transmissió patrimonial on cada membre té un paper clarament definit, i on el varó té l'hegemonia, començant pel pare, que és el "monarca", per utilitzar la

---

(4) *Ibid.*, p. 45.

(5) *Capítols matrimonials entre Anton Pujolriu Mercadal i Palomeras i Maria Parera, i entre Ignasi Colom i Maria Font. És significativa l'expressió que apareix en el capítol de declaració d'heretament universal de Jaume Coll i la seva dona a favor de llur filla: Respecte trobar-se ells d'una avançada edat amb una única filla que abaix senomenarà, sens la menor esperança de tenir un altre successió, declaren hereva universal a Teresa Coll, sa filla...*

(6) *Capítol entre Francesc Ayguabella i Rosa Colomer.*

(7) *Capítol entre Baptista Font i Maria Carrera i Bosch.*

formulació de Faus i Condomines. L'hereu, o en el seu cas la pubilla, són les persones predestinades a la conservació de la casa, del patrimoni i, en el cas de les famílies pageses, que no les industrials, a la preservació de les tradicions del passat. La vídua es troba protegida pels pactes ja que en tots els capítols se la té present. Sempre, però, que romanguí vídua i lligada a la casa, és a dir, que se la condemna a romandre en un estat de dependència perpètua del varó. Hom pot apuntar que quan es torna a casar, ho fa per "raó de família" o perquè l'estructura jurídica així ho aconsella, com en el matrimoni de Francisco Casanova, moliner, amb Margarida Puigvert i Bosch, vídua de Francisco Puigvert, moliner també. És clar que en aquest cas podríem fer volar la imaginació i pensar que es produeix un matrimoni per decisió de la vídua que, per les raons que fossin, li interessa millor aquest casament que no pas romandre en la seva situació anterior. És possible que aquest moliner fos algú que entrés a treballar al negoci del marit difunt. Suposició no gens estranya donat que a les ordinacions del gremi de la Confraria de Santa Llúcia s'establí que la vídua podia continuar portant el negoci si conservava el nom del marit:

"item ordenam que deaquesta hora aldevant quant moria algu dels dits confreres que la muller deaquell tal tan quant sera viuda co es tindra lo nom del dit son marit puga si Voldra mantenir lo offici del dit son marit y alegrarse de aquell tenint en sa Casa un jove o mestreballet per tallar y fer qualsevol feina de dit offici de sastre o calceter co es tant quant tindra lo nom del dit son marit y si es troba fill que puga mantenir exigint lo offici"...⁽¹⁾

L'aparent autonomia que li representa, a la dona, disposar d'un dot, no queda en res, ja que la seva administració anirà a càrrec del marit. La seva persona estarà en funció d'un paper clarament definit: assegurar la continuïtat de la família i contribuir al manteniment de la llar. Un paper que resulta tan o més dramàtic que en el passat, car l'ordenament jurídic que així ho

---

(1) Còpia de l'Acta en la qual es preveien els casos de viduïtat i orfanesa entre els socis de la Confraria de Santa Llúcia. Tret de Gil VIDAL i FORGA, *L'evolució social a Olot*, p. 87.

establia era fruit d'una societat agrària i tanmateix, en l'època que tractem s'aplica, amb lleugeres variants, a una altra que està en procés de transformació industrial. Aquesta situació ens planteja l'interrogant de com influeixen les discriminacions de gènere en la superestructura jurídica, car no feia gaire que s'havia desregularitzat una part de l'aparell productiu; així doncs, per exemple, el 1782 s'autoritzaven diversos oficis a exercir lliurement; el 1784 es permetia a les dones treballar en qualsevol ofici, i el 1787 es concedia als fabricants de teixits tenir el nombre de telers que volguessin i, tanmateix, la dona queda igual que sempre, independentment que pertanyi a la classe industrial o a la pagesia.

Hem pogut constatar una clara afinitat sociològica dels consorts, tant pel que fa a l'endogàmia de classe, com a l'endogàmia geogràfica. No és difícil deduir que darrera el primer, el factor que predomina és el de l'interès per fer un "bon partit", és a dir, de mantenir un status social o de contribuir a l'esforç inversor de la família en la seva indústria. El fet que la majoria dels cònjuges pertanyin a la classe industrial, ens pot fer pensar en la presència d'una estratègia dels sectors burgesos orientada a llur consolidació com a classe. En la presa d'aquestes decisions, la dona no tenia cap paper.

Crida l'atenció quelcom que hem dit abans parcialment. Em refereixo que no trobem en la mostra cap capítol matrimonial on els protagonistes siguin una dona i un home de les classes treballadores de la ciutat i, pel contrari, ens trobem treballadors de la terra, pastors i àdhuc pagesos de classe baixa, que sí que fan els seus capítols. Ignorem si això és un fet habitual en l'estudi d'altres comarques. Esperant disposar d'una mostra més extensa plantejaria la hipòtesi que en un context urbà i industrial, tal com era la ciutat d'Olot en aquells moments, no semblaria ni útil ni necessari per a les classes subalternes anar a cal notari. No únicament per un problema econòmic o de disposar de més o menys quantitat de béns, sinó perquè fer un capítol matrimonial era quelcom aliè als seus valors i interessos.

Finalment hem de dir que la documentació analitzada obre unes perspectives de treball que, de manera esquemàtica, poden ser:

- a) La dona i la primera industrialització olotina.

b) L'estudi de l'evolució de la burgesia local, dels seus lligams, dels seus orígens, etc.

c) L'ascens social de la primera burgesia olotina.

d) Les relacions de la burgesia amb els altres sectors presents.

e) La dona com a factor d'interrelació de les grans famílies de la Garrotxa.

f) El dot com a indicador econòmic.

g) Les estratègies matrimonials relacionades amb factors de prestigi i de creixement econòmic.

h) Els factors de degradació del sistema jurídic.

i) La permanència de l'ús del català en la documentació jurídica de finals del XVIII.

En la societat de la Garrotxa de finals del XVIII coincideix una situació de desenvolupament industrial amb la supervivència d'un món rural que es resisteix al canvi. Unes classes emergents amb una noblesa que ha de recórrer al crèdit per aparentar que encara té poder. En aquest context la dona romandrà en el mateix estatus de sempre. El fet és important ja que ens demostra com una transformació industrial, econòmica, de la societat, que en el cas d'Olot cal dir que quedarà frustrada amb les guerres carlines, que duu una nova classe a dirigir la comarca, no significarà cap modificació del paper assignat a la dona. Si abans aquesta havia estat el mitjà d'interrelació de les famílies nobiliàries, ara ho serà de les burgeses. En aquest sentit podem dir que, una vegada més, serà utilitzada pels poders per a la reproducció legítima de l'espècie i pels interessos econòmics de les respectives famílies.

6. BIBLIOGRAFIA

Guillem de BROCÀ, *Historia del derecho de Cataluña especialmente del civil y exposición de las instituciones del derecho civil del mismo territorio en relación con el código civil de España y la Jurisprudencia*. Barcelona, Generalitat de Catalunya, 1985.

Rosa CONGOST i COLOMER, *Notes de societat (La Selva, 1768 - 1862)*, Santa Coloma de Farners, Consell Comarcal de la Selva, 1992.

Josep FAUS i CONDOMINES, *Los capítulos matrimoniales en la comarca de Guissona. (Cataluña segriana)*, Barcelona, Revista Jurídica de Cataluña. 1907.

Llorenç FERRER i ALÒS, *Pagesos, rabassaires i industrials a la Catalunya central (segles XVIII-XIX)*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1987.

Rosa MATALÍ i Roser SOLÉ, "Família, moral i herència en l'Edat Moderna", *L'Avenç*, núm. 142, novembre 1990.

Isabel PÉREZ i MOLINA, "Les dones en el dret clàssic català: un discurs sexual", *Duoda*, núm. 2, 1991.

Isabel PÉREZ i Antonio GIL, "“Fembres vils” versus verges ideals: la justícia moderna i la dona", *L'Avenç* núm. 142, novembre 1990.

Xavier ROIGÉ i VENTURA, "Els juristes i la família catalana", *L'Avenç*, núm. 132, desembre 1989.

Andreu VIOLA, "Raó de família, raó d'estat", *L'Avenç*, núm. 132, desembre 1989.

APÈNDIX DOCUMENTAL

LLIBRE DEL NOTARI PAU CASABONA I CARALT

1.- 29-I-1790. *Capítol entre Joan Franch i Aulet, pagès de Sant Miquel de la Cot, fill de Josep Franch i Aulet, pagès, i de Maxiama Franch Aulet i Fàbrega, i de l'altra part, Rosa Codony, de Sant Miquel de la Cot, filla de Matheu Codony, pagès, i Úrsula Codony i Bosch. Acorden:*

a) Josep Franch nomena hereu després de la seva mort el seu fill Joan, amb la condició que en tant visqui ell i la seva muller, o aquesta el sobrevisqui, es reserven en usdefruit les propietats i els béns, sempre que la dona es

mantingui vídua i conservi el seu cognom; a més, serà mantinguda, alimentada i atesa pel matrimoni futur a casa seva.

b) El donador es reserva la facultat de dotar la resta dels seus fills/es i, a més, 50 lliures. Si mor sense deixar cap disposició, passaran a l'hereu.

c) Si el donatari mor amb fills/es en edat de fer testament, decidirà lliurement el que voldrà en relació amb les propietats atorgades, però si no té fills o són menors, tornaran al donador, o al seu hereu o successor o a qui ell vulgui, excepte sis dobles, de les quals el donatari disposarà lliurement.

d) Barthomeu Codony dóna a Rosa Codony, sa filla, 12 dobles, una caixa nova amb roba i vestits, una flassada que li lliurarà el dia del casament la caixa i la flassada. 4 dobles a l'any des del dia del casament. 4 dobles al tercer any i les restants 4 dobles als 5 anys. Si la donatària mor amb fills/es en edat de fer testament en podrà disposar per al que voldrà, però si no en té o són menors, només podrà usar de 6 dobles i les restants 6, amb la caixa i la flassada, tornaran al donador i, si ell es mor, a son hereu. La donatària ho accepta.

e) Rosa Codony aporta com a dot l'anterior a Joan i Josep Franch, amb la condició de recuperar-ho si acaba el matrimoni.

f) Josep i Joan Franch reben el dot i es comprometen, amb la garantia de les seves propietats, a tornar-lo.

g) Rosa Codony renuncia a la llegítima però no als seus drets sobre herència per testament.

h) Els futurs cònjuges acorden donar prioritat als seus fills/es enfront de qualsevol altre matrimoni.

2.- 10-V-1790. *Capítol entre Francisco Ayguabella, pagès de Joanetes, fill de pagès i de vídua, i de l'altra part Rosa Colomer, filla de Francesc Colomer, pagès de Puigpardines. Acorden:*

a) El germà gran, Ramon Ayguabella, cedeix a Francesc 50 lliures que li pagarà el dia de la boda l'any pròxim.

b) Francesc Colomer, pare, dóna a la filla 100 lliures i una caixa amb roba

i vestits, que li donarà 25 lliures i la caixa el dia de la boda. 25 lls. un any després del dia de la boda; 25 als dos anys, i 25 restants en altres.

c) Rosa Colomer aporta com a dot les 100 lliures i la caixa de roba, que pagarà a Francesc Colomer, el pare de la núvia.

d) Francesc Ayguabella dóna el seu acord i li promet que li tornarà el dot si el matrimoni finalitza.

e) Rosa Colomer promet que quinze dies després de ser introduïda a la casa del futur marit, firmarà cessió de les parts de l'heretat i l'legítimes al seu pare.

3.- 4-I-1790. *Capítol entre Joan Carré, pagès de la Vall de Bianya, fill de pagès, i Maria Pujol, filla de pagès difunt, de la Vall de Bianya. Acorden:*

a) Salvador Carré, pare del nuvi, declara hereu universal el seu fill després de la seva mort, tot i que el fa usufructuari dels béns a partir d'aquest document.

b) El pare promet que allotjarà els cònjuges a casa seva a canvi que treballin a la propietat.

c) Salvador C. es reserva donar dot a les filles restants. Es reserva 25 lls. que heretarà el seu fill, tot i que haurà de pagar l'enterrament i els sufragis amb una part d'aquests diners.

d) Estableix que la seva dona, Rosa Carré i Canaliás, ha de ser mantinguda pel seu fill Joan en tant no contraguí segones núpcies.

e) Si el seu fill Joan mor amb fills/es legítims, que poden fer testament, podrà destinar les propietats com vulguí, però si mor sense fills/es o són menors, les propietats tornaran al donador que decidirà, excepte 5,5 dobles les quals el seu fill podrà disposar com vulguí.

f) La mare dóna a la seva filla Maria Pujol 11 dobles, que val cadascuna 5 lls. i 12 sous, i una caixa amb roba, que ho pagarà així: 3 dobles i la caixa amb la roba el dia de la boda; 4 dobles un any després de la boda, i la resta als dos anys. Si la donatària mor amb fills/es podrà fer el que voldrà, però si mor sense fills o són menors, podrà disposar lliurement de 5'5 dobles i de la caixa de roba. La resta ho donarà a la donadora o als seus successors.

g) Maria Pujol aporta com a dot l'anterior, que podrà recobrar si es dissol el matrimoni.

h) Salvador i Joan Pujol accepten els capítols i es comprometen a la restitució del dot, tot hipotecant en nom de la seva dona les seves propietats com a garantia d'això.

i) Maria Pujol cedeix els seus drets d'herència, menys els que li puguin tocar per testament.

j) Acorden els nuvis que els béns quedaran per als fills/es del present matrimoni i no per a altres que puguin venir d'un segon o més matrimonis. Estableixen un ordre de preferència: els mascles sobre les femelles, i el major al menor. Si mor un o altre, serà hereu el de més edat del present matrimoni o si no hi ha mascle, la filla més gran, excepte si és monja, és capellà, religiós o no té bona salut o és deficient. Sempre serà prioritari el mascle a la femella.

4.- 5-I-1790. *Capítol entre Bernat Sala, pagès de la Vall de Bianya, fill de Joan Sala, pagès, i de Maria Sala i Ferrés, amb Margarida Clos, filla de Jaume Clos, pagès de la Vall de Bianya, vidu. Acorden:*

a) Joan Sala nomena Bernat Sala com a hereu després de la seva mort. Si ell mor i el sobreviu la seva dona, Maria Sala i Ferrés, aquesta tindrà en usdefruit totes les propietats. Tot i això el donador es reserva dotar la resta dels seus fills i filles.

b) El donador es reserva 500 lls., que si mor sense fer testament seran per a l'hereu.

c) Si el donatari, Bernat Sala, mor amb fills, podrà fer el que voldrà de les coses donades; però si mor sense fills o són menors, tornaran al donador o si es mor a l'hereu, menys 100 lls. que el donatari podrà destinar al que vulgui.

d) Jaume Clos cedeix a la seva filla 200 lls. i una caixa de vestits i roba, i 30 lls. de llana bona i neta, que val 15 lls. Tot això ho lliurarà així: 50 lls., la caixa

de roba i vestita i les 15 lls. de llana el dia de la boda. 50 lls. un any després i així successivament cada any 50 lls, fins a arribar a les 200. Aquesta donació va condicionada que si la filla mor amb fills/es en edat de fer testament, podrà destinar les lliures al que ella vulgui, però si mor sense fills o són menors, únicament podrà disposar de 100 lls. Les restants, amb la caixa i les 15 lls. del valor de la llana, seran retornades al donador si és viu; si és mort, al seu hereu.

e) Margarida Clos aporta com a dot l'anterior. Demana que el sogre i el marit la cobrin "per millor suportar los carrechs del present matrimoni". Si aquest finalitza, li seran retornades.

f) Joan i Bernat Sala accepten el dot i prometen restituir-lo. Com a garantia acorden que la dona tingui en hipoteca els béns.

g) Margarida Clos promet que 15 dies després de ser introduïda a la casa del marit firmarà a Jaume Clos la cessió dels seus drets d'herència menys els que li puguin atorgar per testament.

h) Les parts contractants acorden que després de la seva mort deixaran com a hereus els fills/es del present matrimoni abans d'un segon o més. Acorden la preferència dels fills i filles d'aquest sobre els fills i filles d'algun altre, precedint sempre el mascle a la femella i el més gran al menor.

Es reserven quin fill/a tindrà l'heretat. En cas que els cònjuges morin o un dels dos amb un o dos fills, sense fer elecció d'hereu, acorden que en el cas d'haver-hi concurs de fills d'un o dos matrimonis, o que no n'hi hagi, volen que sigui l'hereu el fill de major edat o la filla més gran en cas de no haver-hi mascle, menys si són capellans, deficients o religioses. Precedint sempre el mascle a la femella, els majors als menors del present matrimoni.

5.- 16-III-1790. *Capítol entre Antoni Pujolriu Mercadal i Palomeras, pagès de St. Esteve de Bas, fill de Joan Pujolriu Mercadal i Fluvià, pagès, i de Rosa Palomeras, i per altra part M.ª Parera, filla d'Isidre Parera, pare de St. Esteve, i de Teresa Parera i Llosas, difunta. Acorden:*

- a) Joan Pujolriu, després de la seva mort deixa com a hereu Anton Pujolriu amb les condicions que el donador es reserva en usdefruit tota la propietat; el donador es compromet a allotjar i alimentar els futurs cònjuges a casa seva. Quan ell mori, acabarà l'usdefruit i les propietats seran per al donatari.
- b) El donador es reserva col·locar i dotar la resta de fills/es, i si no deixa res escrit assigna a cada un d'ells i d'elles la quantitat de 100 lls. per a una vegada solament.
- c) El donador es reserva 800 lls. i en cas de mort sense disposar res, vol que vagin a l'hereu. En cas de sobreviure la seva dona, Rosa Pujolriu i Palomeras, vol que l'hereu la mantingui a casa seva mentre sigui la seva vídua. Si no pot cohabitar amb ell, el donador li deixa dues quarteres de terra del Mas Pujolriu amb la facultat de conrear-la o fer-la conrear o arrendar-la i fer propis els seus fruits, "a més d'això lo del quarto en que ella ha acostumat dormir, del mateix llit que en ell, sa roba, guarnit amb sa màrrega, matalàs, flassada, dos llençols i altres dos per mudar-los" i allò de la cuina, sala i altres peces i hort del dit Mas.
- d) Si el donatari mor amb fills/es que arriben a fer testament, podrà fer el que voldrà, però si no en té o són menors, retornaran al donador les dites coses, menys 330 lls. El donatari ho accepta.
- e) Isidre Parera atorga a M.ª Parera 660 lls., dues caixes bones, amb pany i clau, amb robes, vestits, que li pagarà així: 300 lls. i les dues caixes el dia de la boda, i les restants 360 el dia que "el donatari tingui fill mascle del present o de altre matrimoni per ell tal vegada contractador a sis anys des d'aleshores pròxims següents, sens més dilació". Si la donatària mor amb fills en edat de fer testament podrà fer el que voldrà amb la donació, però si no en té o són menors, tornaran al donador menys 330 lls. La donatària ho accepta.
- f) M.ª Parera aporta com a dot l'anterior, amb el pacte que si acaba el matrimoni ho recupererà.
- g) Isidre Parera i Joan Pujolriu acorden pagar 35 lls. pel vestit de núvia. I renuncia a la llegítima, però no als seus drets d'herència.
- h) I. Parera, si mor sense fill mascle, tant d'aquest com d'un altre matrimoni, nomena hereva universal a M.^a amb els pactes de: 1) Es reserva 800 lls. 2)

Dotar i col·locar la resta de filles. 3) Deixar a la seva muller Magdalena, si sobreviu a la seva mort, i en tant continuï vídua, “l’habitació de la casa que actualment té arrendada a Joan Canalias i també una quartera de sembradura (sembrada) de terra que el donador té a St. Esteve de Bas amb la condició de deixar el camí per transitar a dit camp cada qual en sa part corresponent, per la part de migdia del mateix camp”.

i) Si la donatària mor sense fills/es, un o més, o si són menors, la donació tornarà al donador o al seu hereu o successor. La donatària ho accepta.

j) Els cònjuges acorden la preferència dels seus fills/es per heretar les seves propietats.

6.- 15-IV-1790. *Capítol de Fco. Teixidor Tore, pagès d’Olot, fill de Miquel Teixidor, pagès de Batet, el dia de sa mort, i de Madalena Teixidor Castanyer, vídua, i de l’altra part Madalena Fàbrega, filla d’Anton Fàbrega, pagès de la Cot, i de Maxiama Fàbrega i Oriol, primera dona, ara difunta. Acorden:*

a) Anton Fàbrega dóna a la seva filla Madalena 200 lls. i una caixa amb pany i clau amb robes i vestits, que li ho pagarà així: la caixa, el dia de la boda. 100 lls. el dia de Sant Lluç i les restants 100 lls. el dia de Sant Lluç de l’any vinent. Els pactes són que si ella mor amb fills majors, podrà fer el que voldrà, però si no en té o són menors, les dites coses retornaran al donador menys 100 lls. La donatària ho accepta.

b) Madalena Fàbrega lliura el dot al futur marit Fco. Teixidor, que no a la seva mare. El pacte és que ho tindrà en tant que duri el matrimoni.

c) Fco. Teixidor accepta el dot i es compromet amb les seves propietats a tornar-l’hi.

d) Madalena Fàbrega promet que quinze dies després de ser introduïda a la casa del marit farà renúncia dels seus drets a la llegítima, menys els que li puguin pertocar per testament.

e) Els cònjuges acorden que els seus fills/es tindran preferència a l'hora d'heretar.

7.- 16-IV-1790. *Capítol entre Fco. Obrador, jove teixidor de lli de Mieres, fill de Pere Obrador, pagès de Mieres, i de Fca. Obrador i Griver, pares difunts, i de l'altra part Fca. Bosch, filla de Ciprià Bosch, teixidor de lli de Mieres, ja difunt, i de M.ª Teresa Bosch i Plana, vídua. Acorden:*

a) Rafael Obrador, pagès, germà de Fco., li dóna 24 dobles que li pagarà en "diner comptant" el dia de la boda, amb la condició que si el donatari mor amb fills/es majors podrà disposar d'elles com voldrà, però si no en té o són menors, podrà tenir 12 dobles. La resta l'haurà de tornar a ell o a son hereu. El donatari ho accepta.

b) Fco. Obrador renuncia a la llegítima però no als drets sobre béns que li puguin donar per testament.

c) Cosme Bosch, teixidor de lli, germà de Fca., dóna a la seva germana 125 lls. i una caixa amb robes i vestits, que pagarà així: el dia de la boda 60 lls. i la caixa; a l'any de la boda, 32 lls., i les restants 32 lls. al segon any de la boda. Pacten que si la donatària mor amb fills majors, podrà fer el que voldrà, però si no en té o són menors, tornaran al donador tot menys 62 lls.

d) Fca. Bosch lliura el dot a Fco. Obrador, amb la clàusula corresponent.

e) Fca. Bosch cedeix els seus drets a la llegítima al seu germà; menys el de testament.

f) Els cònjuges acorden la preferència dels seus fills/es en herència.

8.- 17-IV-1790. *Capítol de Jaume Colomer, vidu, paraire d'Olot, fill de Jaume Colomer, mestre de primeres lletres d'Olot i de M.ª Colomer i Bassols, difunta, i de l'altra part Rosa Rovira i Casabó, vídua de Gerònim Rovira, paraire d'Olot, i filla d'Esteve Casabó, blanquer d'Olot, i de Maxiama Casabó i Coromina, difunts. Acorden:*

a) Rosa Rovira i Casabó aporta com a dot a Jaume Colomer 325 lls. i una

caixa de robes i vestits que té pròpies, cobradores de Fèlix Rovira, pareira d'Olot, que és son fillastre, de semblants que ella aporta en el dot a Gerònim Rovira, son difunt marit, pare de Fèlix Rovira, tal com van firmar en capítol matrimonial de 28 - II - 1767, i que Gerònima Rovira confessa haver rebut en diner comptant. Lliura el dot a Jaume Colomer, però amb l'obligació d'esmerçar 125 lls. que són les darreres que va cobrar de Fèlix Rovira, "en compliment de les sobredites 325, per a la compra d'un teler de fer mitges a fi que, treballant en ell, pugui més fàcilment contribuir aquest media suportar-se los expressats carrecchs del matrimoni". Si aquest finalitza ell el recobra.

b) Jaume Colomer es compromet a tornar-li el dot amb la garantia de les seves propietats.

c) Rosa Rovira i Fèlix Rovira acorden que aquest deixi a la madrastra dues creus d'or, una amb una pedra de maragda i l'altra amb pedres violades; dos anells d'or guarnits, un amb una maragda i l'altre amb pedres violades; unes arracades d'or, guarnides amb maragda, i uns botons d'or.

Es posa la condició que ella es pugui servir tot el temps de la creu i l'anell de pedres violades i dels botons, i que la creu de maragda, l'anell i les arracades de maragda, ho tornarà a Fèlix quan ell ho demani.

9.- 1-V-1790. *Capítol entre Barthomeu Castanyer, pagès de Joaneltes, fill de Jaume Castanyer, pagès d'allà mateix, i de Mariàngela Castanyer i Barris, i de l'altra part Fca. Bertran, filla de Josep Bertran i Riera, pareira de St. Privat de Bas, i d'Anna M.ª Riera i Bertran, muller difunta. Acorden:*

a) Jaume Castanyer nomena hereu universal Barthomeu amb els següents pactes: **1.-** El donador es reserva en usdefruit per a ell i Mariàngela, si aquesta el sobreviu i continua vídua, tot el ple íntegre de coses donades. **2.-** A la mort del donador serà alimentada, allotjada i assistida la seva dona, en tant continuï vídua. **3.-** Podrà col·locar i dotar la resta de fills/es. **4.-** També es reserva 50 lls., que en morir aniran a l'hereu. **5.-** Si el donatari mor amb fills/es majors, podrà fer el que voldrà, però si no en té o són menors, tornaran al

donador menys 62 lls. de què podrà disposar. El donatari ho accepta.

b) Josep Bertran i Riera dóna a la filla 125 lls., una caixa amb robes, vestits, que li pagarà així: 50 lls. i la caixa de roba el dia de la boda, i les restants 75 lls. a l'any de la boda. Pacta que si la donatària mor amb fills en edat de testar, podrà fer el que voldrà, però si mor amb fills menors o no en té, les coses seran tornades al donador menys 62 lls. i 10 sous. La donatària ho accepta.

c) Fca. Bertran lliura el dot amb la condició de recuperar-lo en acabat el matrimoni. A més renuncia a la llegítima, però no als drets d'herència per testament.

d) Jaume i Barthomeu accepten el dot i es comprometen pels seus béns a tornar-l'hi.

e) Els cònjuges pacten la prioritat dels fills/es d'aquest matrimoni enfront d'altres a l'hora d'heretar.

10.- 7-V-1790. *Capítol entre Miquel Batlle, treballador de la terra de la Vall de Bianya, fill de Josep Batlle, treballador de la terra també, i de Fca. Batlle i Escaitg, cònjuges difunts, i de l'altra part Teresa Coll, filla de Jaume Coll, pastor de la Vall de Bianya, i de M.ª Coll i Cruanyas. Acorden:*

a) Jaume i M.ª Coll acorden que després de la seva mort, "respecte trobar-se ells d'una avançada edat amb una única filla que abaix senomenarà, sens la menor esperança de tenir una altra successió, declaren hereva universal Teresa Coll", llur filla, amb els següents pactes: **1.-** Cadascun dels donadors es reserva per a si i per a qui sobrevisqui dels dos, mentre es mantingui vidu o vídua, tots els béns en usdefruit, per aplicar en el sosteniment dels cònjuges, fills i família, que treballaran a profit dels dits donadors. **2.-** Cadascun dels donadors es reserva la quantitat de 25 lls., i en cas de morir sense fer donació, s'afegirà a l'herència universal, havent-se de costejar les despeses d'enterrament i sufragi. **3.-** Si la donatària mor amb fills/es grans, podrà disposar dels béns, però si no en té o són menors, revertiran als donadors, que ho cediran a l'hereu o successor, excepte 50 lls., a saber 25 lls. sobre els béns de cada u, que la donatària podrà disposar com vulgui. Aquesta ho accepta.

- b) Miquel Batlle aporta en dot als cònjuges 20 dobles amb una caixa i robes. A la mort de Miquel Batlle o en acabar el matrimoni, aquell recobrarà el dot. Els cònjuges Jaume i M.ª Coll i la Teresa Coll, esdevenidors sogre i muller respectivament del dit Miquel Batlle, accepten el dot i prometen que el tornaran amb la garantia de les seves propietats.
- c) Acorden que Miquel Batlle dediqui una part dels ingressos al manteniment dels cònjuges (pares).

11.- 21-V-1790. *Capítol de Fco. Casals, pagès de les Planes, fill de Joan Casals, pagès, i de M.ª Casals i Pujol, i de l'altra part M.ª Teresa Brugada, filla de Pere Brugada, pagès difunt de Batet, i d'Elisabet Brugada i Godoman, vídua. Acorden:*

- a) Joan Casals nomena hereu universal Fco. Casals amb els següents pactes: **1.-** El donador es reserva per a ell i la dona els béns en usdefruit. Si la dona queda vídua i es torna a casar, els perd. **2.-** Després de la seva mort haurà de ser alimentada, allotjada i assistida la seva dona, si es manté vídua. **3.-** Es reserva 20 lls. que, si mor sense donar-les, aniran a l'hereu. **4.-** Si el donatari mor amb fills/es majors, podrà disposar com voldrà, però si no en té o són menors, tornaran al donador, excepte 62 lls. i 10 sous en concepte de llegítima. El donatari ho accepta.
- b) Elisabet Brugada i Pere Brugada, mare i germà de M.ª Teresa, li donen 125 lls., i una caixa de robes i vestits, que li lliuraran així: la caixa el dia de la boda; 25 lls. en un any i així successivament fins a arribar a 125. Pacta que si mor amb fills/es grans, podrà fer el que voldrà, però si no té fills o són menors, haurà de tornar les coses, menys 62 lls. i 10 sous. La donatària ho accepta.
- c) M.ª Teresa Brugada aporta el dot de 125 lls. i la caixa, amb el pacte que si acaba el matrimoni li seran tornats.
- d) Joan Casals i Francisco Casals reben el dot i prometen pels seus béns que el tornaran.
- e) M.ª Teresa renuncia a la llegítima però no als drets que li puguin venir per testament.

12.- 31-V-1790. *Capítol de Josep Casas, sastre de Beget, fill de Palladi Casas, sastre, i de Magdalena Casas i Carrera, i de l'altra part Fca. Jordà, filla d'Esteve Jordà, pagès de Castellar de la Muntanya, i de Tecla Jordà i Rius. Acorden:*

a) Palladi Casas declara hereu J. Casas amb els pactes següents: **1.-** El donador es reserva per a ell i la dona, si el sobreviu i es manté vídua, l'usdefruit dels seus béns. A la seva mort, la muller serà alimentada, assistida i acollida pels cònjuges fins que es mori o es torni a casar. **2.-** Es reserva 25 lls., que en cas de morir seran per a l'hereu, menys les derivades de despeses de l'enterrament. **3.-** Si el donatari mor amb fills/es grans, podrà fer el que voldrà, però si no en té o són menors, tornaran al donador o al seu successor, menys set dobles que el donatari disposarà lliurement.

b) Esteve Jordà dona a sa filla Francisca 14 dobles, una caixa de roba i vestits, que li pagarà així: el dia de la boda la caixa de roba; 8 dobles el dia de Sant Lluç del present any; tres dobles per Sant Lluç de 1791 i les restants 3 per Sant Lluç de 1792. Ho condiciona que si la donatària mor amb fills/es grans podrà fer el que voldrà, però si són menors o no en té, podrà disposar de 7 dobles només. La donatària ho accepta.

c) Francisca Jordà lliura el dot al marit i sogre, que es comprometen a retornar-l'hi amb la garantia dels seus béns i propietats.

d) Francisca Jordà renuncia a la llegítima però no a altres drets per testament.

13.- 24-VI-1790. *Capítol entre Francesc Mulleras, pare de Tortellà, fill de Silvestre Mulleras, pare del mateix lloc també, i de Teresa Mulleras i Masgran, i de l'altra part M.ª Vidal, filla de Josep Vidal, moliner, ja difunt, de Sant Joan les Fonts, i de Teresa Vidal i Calabuig. Acorden:*

a) Silvestre Mulleras nomena hereu universal Francesc amb els pactes següents: **1.-** El donador es reserva per a ell i la dona els béns i les propietats en usdefruit. **2.-** A la seva mort els futurs cònjuges hauran d'alimentar la seva vídua. **3.-** El donador es reserva col.locar i dotar la resta de fills/es. **4.-**

Idem 100 lls. que a la seva mort, si no ha decidit res, seran per a l'hereu. **5.-** Si el donatari mor amb fills grans podrà fer el que voldrà, però si no en té o són menors, li ho tornarà tot menys 50 lls. que seran la seva llegítima.

b) Teresa Vidal i Josep Vidal, mare i germà de M.^a, que viuen a Sant Joan les Fonts, aporten a M.^a 100 lls. i una caixa de roba i vestits, que li pagaran així: el dia de la boda, la caixa de roba; 30 lls. el dia de Sant Lluç proper, i 35 lls. durant els dos propers anys. Amb la condició que si la donatària mor amb fills grans podrà fer el que voldrà, però si són menors o no en té, els hi tornarà, menys 50 lls. La donatària hi està d'acord.

c) M.ª Vidal aporta el dot al futur marit amb el compromís d'ells que el tornaran amb la garantia dels seus béns si s'acaba el matrimoni.

d) M.ª Vidal cedeix els seus drets a la llegítima, menys el de rebre donacions per testament.

e) Els cònjuges acorden la prioritat dels seus futurs fills/es a l'hora de rebre la seva herència.

14.- 16-VII-1790. *Capítol del Magnífic cavaller Anton Conill i de Carreras, ciutadà honrat de Barcelona, fill del Magn. Sr. Don Ignasi Conill i de Carreras, i de la Sra. Dña. Rosa Conill i de Carreras, i de l'altra part M.ª Lluïsa Solà i Julià, filla del Magn. Sr. D. Francesc Solà, ciutadà honrat de Barcelona, i de la Sra. Dña. M.ª Ignàsia Solà i Julià. Acorden:*

a) Ignasi i Rosa Conill declaren hereu Anton Conill, tot reservant-se els següents pactes: **1.-** Es reserven per a ells i per a qui sobrevisqui dels dos, la majoria dels béns en usdefruit. **2.-** Els donadors es comprometen a mantenir a casa seva els futurs cònjuges. **3.-** Es reserven dotar i col.locar la resta de fills/es. **4.-** Idem per a cada un 6.000 lls. que, si no destinen a algú després de la seva mort, aniran per a l'hereu. **5.-** Si Anton Conill mor sense fills o són menors, cada un dels béns tornarà als donadors, si viuen, i si no als seus successors, excepte 4.000 lls. que podrà el donatari destinar a qui vulgui. El donatari ho accepta.

b) Francesc i M.ª Ignàsia Solà, i Ignasi Solà i M.ª Lluïsa Solà, filla i germana,

aporten el creix del matrimoni fet a la dita sa mare a favor d'ella del llegat de 500 lls., per raó del testament de la Sra. Dña. Ignàsia Solà, i en pagament dels seus drets testamentals li concedeixen 8.000 lls. i dues calaixeres de noguer, vestits i robes i els adornaments corresponents, que li pagaran així: calaixeres, roba i adornaments i 1.000 lls. el dia de les esposalles; 4.400 lls. el dia de les esposalles, i en pagament de la dita quantitat encarreguen diferents censals de preu iguals a les 4.400 lls., que el patrimoni de la Casa Conill i de Carreras està obligat a fer i prestar a diferents persones. I les restants 2.600 lls. així: 500 lls. a l'any de les esposalles, i així successivament, excepte l'última paga que serà de 600 lls. Amb la condició que si M.^a mor amb fills grans seran per als seus successors, però si són menors o no en té, tornaran les coses menys 4.000 lls.

c) M.ª Lluïsa aporta el dot als pares, sogres i marit futur: 8.000 lls. i altres, que recobrarà si s'acaba el matrimoni.

d) Ignasi, Rosa i Anton Conill accepten el dot i prometen respectar el creix i tornar el dot amb la garantia dels seus béns. Pel que fa al creix serà, a la mort de M.ª Lluïsa, per als fills/es, i si no n'hi ha, per als donadors juntament amb el dot.

e) M.ª Lluïsa promet que quinze dies després d'entrar a la casa del marit, renunciarà als drets de llegítima i part del creix reservant-se, però, els seus drets a rebre donacions per testament.

f) Fr. Solà, M.ª Ignàsia Solà, cònjuges, i Ignasi Solà, fill, acorden "pagar a Ignasi, Rosa i Anton Conill 4.400 lls., a comptar de les 8.000 lls. que M.ª Lluïsa ha constituït i aportat als seus pares i fill Conill i Carreras, per lliure voluntat al tresor del present capítol, tres censals de preu igual a 4.400 lls. i pensió de 132 lls., que els Conill estan obligats a fer i prestar, esto (sic) és un censal de 1.000 lls. i pensió de 30 lls. al Rev. Esteve Roca, prevere, de la Comunitat de PP. de la Parròquia de Sant Esteve, en virtut de la venda i exacció per D. Ignasi Conill amb acte rebut en poder del notari des de 1782. L'altra propietat de 1.300 lls. a Josep Salgas i Pau Casabona, notari, com a hereus confidencials del Rev. D. Ignasi Casabona, prevere, rector de Sant Llorenç d' Adós, bisbat d' Urgell, en virtut d'exacció feta per D. Ignasi Conill

amb altre rebut de 1785. I l'altre de 2.100 lls. a la Reverenda Comunitat de Prevs. de Sant Esteve d'Olot, en forma de venda i creació feta pel Sr. Conill, rebut en poder del notari Sayola de data 1788. Prometen els cònjuges i fill Solà i Julià pagar i correspondre les pèncions (sic) i prorrates dels tres censals vencedores el dia de les esposalles, i indemnitzar els cònjuges i fills Conill de l'obligació i prestació dels tres censals”.

g) Acorden que si Anton Conill mor abans que M.ª Lluïsa i deixa fills/es o a l'inrevés, només puguin cobrar dels béns de l'altra part 25 lls.

h) Els cònjuges acorden la preferència sels seus fills/es sobre els de qualsevol altre matrimoni en rebre l'herència.

15.- 11-X-1790. *Capítol entre Ignasi Colom, pagès de Sant Joan les Fonts, fill de Joan Colom, pagès d'allà també, i de Teresa Colom i Castanyer, i de l'altra part M.ª Font, filla d'Esteve Font, pagès de St. Andreu de Sucarrats. Acorden:*

a) Joan Colom declara hereu universal Ignasi Colom amb els següents pactes: **1.-** El donador es reserva en usdefruit les propietats, però promet que mantindrà a casa seva els futurs cònjuges fins que el donador mori. **2.-** En cas que li sobrevisqui la dona que tingui el dia de la seva mort, vol que el fill la mantingui a casa seva, en tant sigui la seva vídua. “I si aquella no vol fer habitació comuna amb el fill, li haurà de donar anualment 60 lls., 25 lls. carnisseres de cansalada, 3/4 de quartera de blat, 3/4 de quartera de mestall, la llenya, hortalisses i fruita, i un quarto del Mas Colom que millor li apareixerà a ella, el seu llit guarnit, mobles i trastos corresponents”. En cas d'extreure la muller que quedarà vídua del dit donador el dot de la casa del dit son fill, deurà disminuir-se-li de les 60 lls. la quantitat de 20 lls. **3.-** El donador es reserva col.locar i dotar la resta de fills/es. **4.-** Idem 1.000 lls. de les quals si mor podrà disposar l'hereu. **4.-** Idem que en cas de necessitat pugui sense demanar consentiment o firma del seu fill, vendre la part dels béns necessaris, en cas d'urgència. I si el donatari mor amb fills que arriben a l'edat de fer testament, podrà fer el que vulgui amb els béns i les propietats,

però si no en té o són menors, l'hi tornaran a ell o al seu successor, excepte 500 lls. que pertocquen de llegítima al donatari. Aquest ho accepta.

b) Esteve Font nomena la seva filla heretera universal amb els següents pactes: **1.-** El donador es reserva les propietats en usdefruit. **2.-** En cas de sobreviure'l la dona que tingui a l'hora de la seva mort, la seva filla la mantindrà en tant sigui vídua seva. Si aquella "no vol tenir comuna habitació, vol que li doni anualment 37 lls., 4 quarteres de mestall, llit guarnit i els mobles i trastos, i una habitació contigua al Mas Font, de la Parròquia de Sant Andreu de Socarrats amb el seu hort, i que ha acostumat sempre anar amb lliure facultat de llogar a qui vulgui la part de la casa que no necessita", i en cas de malaltia, les atencions oportunes. **3.-** El donador es reserva col.locar i dotar la resta de filles i el dia de sa mort deixarà les llegítimes corresponents. **4.-** També es reserva 1.000 lliures, que usará com vulgui, i que, si mor sense deixar-les, aniran a l'herència universal. **5.-** Es reserva que en cas de necessitat pugui disposar dels béns per resoldre problemes sense la firma o consentiment de la donatària. **6.-** Si el donador té un fill mascle d'altre matrimoni, serà nul.la l'anterior declaració d'heretat, però donarà a la filla 670 lls. i 70 lls. per la caixa, vestits i altres apèndixs. Les 670 lls. els hi pagarà en dos anys, quan el fill mascle hagi complert 14 anys. Si el fill mascle mor sense fills/es o en edat de fer testament, la donació serà per a ella, si viu, i si no, a son hereu o successor. **7.-** Si la donatària mor amb fills/es grans, si no existís fill mascle del donador, la donació universal passarà a ser donació particular, i llavors podrà fer el que vulgui amb les 670 lls., però si la filla mor sense fills o són menors, podrà disposar de 335 lls. i la resta tornarà al donador o son successor. La donatària ho accepta.

c) Joan Font, prevere, oncle de M.ª Font, li dóna 200 lls., que li pagarà així: 70 lls. el dia de la boda, i 130 als dos anys següents. Posa com a condició que es mantingui com a hereu del seu pare; en cas contrari, les haurà de restituir, però si no hi ha donació universal, sinó particular, vol que disposi lliurement de 200 lls. La donatària ho accepta.

d) M.ª Font aporta com a dot a Joan i Ignasi Colom tots els béns mobles i immobles donats a ella per son pare, però si aquest té un fill mascle i perd ella

els béns universals, li dóna com a dot 670 lls. i les 200 lls. del seu oncle, que li hauran de ser retornades si acaba el matrimoni.

e) Joan i Ignasi Colom accepten el dot i les clàusules anteriors.

f) M.ª Font promet que si no és pubilla, renunciarà als seus drets menys els de rebre donacions per herència.

g) Els futurs cònjuges acorden la prioritat dels seus fill/es a heretar els seus béns.

h) Acorden que “en el cas que no visquin al Mas Colom, Esteve Font li lliurarà 3/4 d’ha. de terra de sembradura, situada al Pla de Gibrella, i en el temps que no habitin al Mas Font se’ls lliurarà la casa i l’hort contigu que serà destinada per a Margarida Font i Malagelada, sa muller, per lo previngut cas de separació”.

16.- 18-X-1790. *Capítol entre Tomàs Carbó, fabricant de mitges de teler d’Olot, fill de Pere Carbó, pareire difunt a Ribes, i d’Anna Cascada i Galceran, abans Carbó, dona en segones núpcies d’Anton Cascada, pagès de Tosses, i de l’altra part Teresa Carbó i Senmatí, dona del referit Tomàs Carbó, filla de Josep Senmatí, pareire d’Olot, i d’Isabel Senmatí i Pujol. Acorden:*

a) Josep Senmatí dóna “a Teresa Carbó i Senmatí 150 lls., caixa amb roba i unes arracades d’or de pedres violades, que li lliurarà lo dia present amb la condició que si mor la donatària amb fills/es grans, podrà fer el que voldrà, però si no en té o són menors, podrà disposar de 75 lls. i la resta tornarà al donador o son hereu”. La donatària ho accepta.

b) Teresa Carbó i Senmatí aporta com a dot a son marit 150 lls., la caixa amb les robes i les arracades. Renuncia a tots els seus drets menys a la recuperació del dot.

c) Tomàs Carbó accepta el dot i li promet retornar-l’hi.

d) Teresa Carbó ho accepta i renuncia a la llegítima, menys a rebre donacions per testament.

17.- 29-X-1790. *Capítol entre Josep Feixas, fabricant de mitges de teler, fill d'Esteve Feixas, pareire d'Olot, i de Josepha Feixas i Gurt, i de l'altra part M.ª Magdalena Comaplà i Buch i Mirambell, filla de Joan Comaplà i Buch, traginer d'Olot, i de Catherina Comaplà i Buch i Mirambell. Acorden:*

- a) Esteve Feixas nomena hereu universal Josep Feixas amb els pactes següents: **1.-** El donador es reserva en usdefruit totes les seves propietats. El donador, però, promet alimentar els futurs cònjuges. **2.-** Si el sobreviu la seva dona, vol que el fill la mantingui. **3.-** Es reserva concedir l'usdefruit de part o tota la propietat a la seva vídua. **4.-** Es reserva poder vendre, empenyorar i alienar els seus béns, crear censals, etc., sense l'autorització del fill. **5.-** Es reserva que en el cas de tenir "algun fill, filla, que per sa impossibilitat per no haver-li proporcionat partit corresponent, no contraurà matrimoni, pugui deixar a qualsevol d'ells dos quartos i cuina que hi ha en el primer pis i segon pis a la part de detràs (sic) de la casa que té i posseeix en lo carrer Sant Ferriol". **6.-** Es reserva 2.000 lls. que pot usar com vulgui; en cas de morir sense fixar destí, que vagin a l'hereu. **7.-** Si el donatari mor amb fills/es grans podrà fer el que vulgui amb les propietats, però si no en té o són menors, li ho tornarà menys 270 lls.
- b) Joan Comaplà i Buch dóna com a dot a la filla 550 lls., una calaixera de noguer amb anelles de llautó, pany i clau, amb robes, vestits i adornaments, que li pagarà així: 370 lls. i la calaixera el dia de la boda, i 180 lls. a l'any amb la condició que si la donatària mor amb fills grans podrà fer el que vulgui, però si no en té o són menors, ho tornarà tot menys 270 lls. La donatària ho accepta.
- c) M.ª Magdalena Comaplà aporta el dot amb la condició habitual de retorn.
- d) Esteve i Josep Feixas l'accepten i es comprometen a retornar-li-ho.
- e) M.ª Magdalena Comaplà es compromet a firmar als quinze dies d'entrar a la casa del marit la renúncia a la llegítima, però no als drets a rebre donacions per herència.
- f) Els cònjuges pacten la prioritat dels seus fills/es en heretar.

18.- 11-XII-1790. *Capítol de Fco. Casanova, moliner d'Olot, fill de Josep Casanova, moliner difunt, i d'Esperanza Casanova i Hilla, difunta, i de l'altra part Margarida Puigvert i Bosch, vídua de Fco. Puigvert, moliner d'Olot, filla de Pere Bosch, pagès de Montagut, i de M.ª Bosch i Tubert, vídua d'ell. Acorden:* -

a) Margarida Puigvert aporta com a dot a Fco. Casanova 300 lls., caixa de noguer amb robes i vestits per valor de 200 lls., que ella tenia aportades com a dot a Fco. Puig, son marit, el 14-I-1785. I les restants 100 que el seu marit li deixà en testament el mes de setembre proppassat. Ho aporta amb la condició que si s'acaba el matrimoni ho recuperarà.

b) Fco. Casanova accepta el dot i li assegura que l'hi tornarà.

19.- 17-XII-1790. *Capítol entre Pau Badosa, bracer d'Olot, fill d'Anton Badosa, bracer, i de M.ª Badosa i Delmont, i de l'altra M.ª Planagumán, natural de Vall de Bianya, filla de Martí Planagumán, treballador de la terra el dia de la seva mort, de Sant Joan les Fonts, i de Theresa Planagumán i Grébol, també difunta. Acorden:*

a) Anton Badosa després de la seva mort nomena com a hereu Pau Badosa, però es reserva per a ell i la dona, mentre es mantingui vídua, l'usdefruit dels béns, i que es comprometi a mantenir-la a casa seva.

b) El donador es reserva la facultat de dotar la resta dels seus fills i filles.

c) El donador es reserva la quantitat de 150 lls. les quals, si mor sense disposar res, aniran al seu hereu, havent de destinar una part a l'enterrament, funeral i sufragis.

d) Si el donatari mor amb fills en edat de testar, podrà fer dels béns el que voldrà. Si no en té o són menys, a l'hereu menys 12 dobles velles, que val cadascuna 5 lls. i 12 sous, que podrà el donatari disposar com vulgui.

e) Ramon Sucarrats, pagès de la Vall de Bianya, i Màxima Planagumán i Sucarrats, cunyat i germana de M.ª Planagumán, li donen 24 dobles, una

caixa de roba, 3 llençols, una flassada, una màrfega, una boxassa, una tovallola i un cossi de terra que li pagaran d'aquesta manera: 4 dobles i la caixa de roba i altres mobles el dia de la boda. 10 dobles un any després i les restants 10 dobles als dos anys. De la donació, si la donatària mor amb fills/es en edat de fer testament, en podrà fer el que voldrà, però si mor sense fills o són menors, podrà disposar de 12 dobles i les restants, juntament amb la caixa i els mobles, tornaran als donadors, que ho deixaran a qui vulguin.

f) M.ª Planagumán aporta com a dot l'anterior, que recuperarà si s'acaba el matrimoni.

g) Anton i Pau Badosa reben el dot i prometen que l'hi retornaran. Com a garantia posen les seves propietats. Na M.^a accepta l'anterior i presenta la seva renúncia als béns familiars, menys els que li puguin ser donats per testament.

h) Els futurs cònjugues acorden que en cas de mort tindran preferència els fills/es d'aquest matrimoni davant d'altres.

20.- 18-XII-1790. *Capítol entre Simon Planella, paraire d'Olot, fill de Salvi Planella, jornalier d'Olot, i Màxima Planella i Casas, i de l'altra M.ª Moliner, filla d'Esteve Moliner, daguer d'Olot, i de Magdalena Moliner i Torroella, primera dona, ja difunta. Acorden:*

a) Salvi Planella, després de la seva mort, declara hereu universal Simon Planella, però es reserva per a ell i per a Màxima, la seva muller, si aquesta el sobreviu i roman vídua, totes les propietats en usdefruit. El fill haurà d'alimentar, allotjar i atendre la mare. Si aquesta es casa, totes les propietats passaran de ple dret al fill.

b) El donador es reserva dotar la resta de fills/es.

c) Idem 30 lliures de què pot disposar a la seva voluntat. Si mor sense fer testament, l'hereu les destinarà al funeral i sufragis. El donatari ho accepta.

d) Esteve Moliner dóna a M.ª Moliner 100 lliures, una caixa de roba, un llit, un prestatge, una màrfega i un llençol, que li pagarà el dia de la boda. Si la donatària mor amb fills/es que arriben a l'edat de fer testament, podrà fer amb

el diner el que voldrà, però si mor sense fills o són menors, únicament podrà disposar de 50 lls.; la resta i la caixa de roba i vestits retornaran al donador, i si no és viu, al seu hereu o a qui ell vulgui.

e) M.ª Moliner aporta el dot al seu marit; el recobrarà si acaba el matrimoni.

f) Simon Planella ho accepta i posa com a garantia de devolució les seves propietats.

g) M.ª Moliner promet que quinze dies després de ser introduïda a la casa del marit, firmarà un document de renúncia a les propietats familiars, menys les que li puguin venir per testament.

h) S'acorda que els fills/es del matrimoni tinguin prioritat a l'hora de ser declarats hereus.

21.- 22-XII-1790. *Capítol entre Joan Puigdemont, fabricant de mitges de teler d'Olot, fill de Joan Puigdemont, teixidor de lli, i de Teresa Puigdemont i Caritat, i d'altra part Rosa Quintanas i Llorens, filla de Joan Quintanas i Llorens, pagès de St. Esteve de Llèmena, i de M.ª Llorens i Quintanas. Acorden:*

a) Joan Puigdemont, pare, declara com a hereu universal son fill. Es reserva per a ell i la seva muller, si aquesta el sobreviu i continua vídua i amb els seus cognoms, en usdefruit totes les propietats; a més, la dona serà mantinguda a casa seva pel seu fill.

b) Es reserva de dotar la resta de fills/es i la quantitat de 300 lls. que, si mor sense deixar cap destinació, seran per a l'hereu.

c) Si el donatari mor amb fills/es majors, podrà fer el que voldrà amb els diners, però si no en té o són menors, tornaran les coses al donador i, si no viu, al seu hereu o successor o a qui ell vulgui, excepte 262 lls., 10 sous, dels quals el donatari podrà disposar lliurement. El donatari ho accepta.

d) Joan Quintanas i M.ª Quintanas i Llorens acorden donar 525 lliures, i un calaix de roba amb vestits i adornaments. S'ho pagaran: 200 lls. i la calaixera el dia de la boda. 162 lls., 12 sous per carnestoltes de 1792, i les restants 162 lls., 10 sous, per carnestoltes de 1793. Condiciona la cessió que si la

donatària mor amb fills grans, podrà fer el que voldrà, però si no en té o són menors, únicament podrà disposar de 262 lls., 10 sous. Les restants 262 lls., 10 sous, la calaixera amb robes, etc., tornaran al donador. La donatària ho accepta.

e) Rosa Quintanas i Llorens aporta el dot abans referit. Si el matrimoni acaba, el recobrarà.

f) Joan Puigdemont pare i fill accepten el dot i posen com a garantia que l'hi retornaran les seves propietats.

g) Rosa Quintanas promet que quinze dies després de la boda firmarà la cessió dels seus drets a les propietats familiars, menys els que li puguin concedir per testament.

h) Clàusula que estableix la prioritat dels fills/es d'aquest matrimoni davant l'herència.

22.- 23-XII-1790. *Capítol entre el Magnífic D. Josep Ferrer i Triller, fill de D. Francisco Ferrer i Sabater i de la Sra. Dña. Armonia Ferrer i Triller, i per altra la Sra. Dña. M.ª Antònia Pascual i de Pons, filla del Sr. D. Anton Pascual Roguen i de Bassols, i de la Sra. Dña. M.ª Armonia Pascual i de Pons. Acorden:*

a) D. Anton Pascual i Dña. M.ª Armonia acorden donar a M.ª Antònia Pascual un dot de 6.000 lls., dues calaixeres amb roba, vestits nupcials i apèndixs, que pugen 5.000 lls. A més, calaixeres, roba i vestits i 1.000 lls. més per part de la mare perquè sigui el seu escreix. Li pagaran 4.000 lls., les calaixeres, la roba, els vestits i els apèndixs dotats el dia de la boda. A l'any de la boda li pagaran 1.000 lls. i les restants 1.000 lls. als dos anys. Posen com a condició que si la donatària mor amb fills/es majors podrà fer el que voldrà, però si mor sense fills o són menors, només podrà disposar de 3.000 lls. Les restants 3.000, les calaixeres, roba, vestits i apèndixs dotats tornaran als donadors. La filla ho accepta.

b) M.ª Antònia Pascual dóna el dot al seu marit Josep Ferrer.

c) Fc^o i Josep Ferrer donen com a escreix nupcial 2.000 lls. i es comprometen

a retornar-li el dot. Acorden que l'escreix vagi a l'infant o infants que tinguin, llevat que tals infants no sobrevisquin; en aquest cas l'escreix retornarà als donadors si viuen, o a son hereu o successor.

d) M.ª Antònia cedeix els seus drets, menys els que li puguin atorgar per testament.

e) Si en Josep Ferrer mor i el sobreviu la M.ª Antònia amb fills, o al contrari, no poden comprar o demanar els béns de l'altra part i prometen no acudir a la justícia.

f) Josep Ferrer i M.ª Antònia acorden que els seus fills/es tinguin preferència a l'hora de fer testament de l'herència.

g) Fr. Ferrer declara hereu universal el seu fill Josep, però sense deixar de disposar dels seus béns.

h) En el cas que Josep Ferrer, marit de M.ª Antònia, morís al referit Fr. Ferrer, acorda que Josep Ferrer disposi lliurement de 300 lls.

LLIBRE DEL NOTARI BENET ANTON I CONCHIS

23.- 5-I-1790. *Capítol de Baptista Font, pagès de Sant Joan les Fonts, fill d'Esteve Font, pagès ja difunt, i de M.ª Fontfreda i Sucarrats, vídua deixada vivint a la casa, i d'altra part, M.ª Carrera i Bosch, vídua de Benet Carrera, difunt traginer d'Olot, filla de Josep Bosch, pagès d'Olot, i de Paula Bosch i Pla, cònjuges difunts. Acorden:*

a) M.ª Carrera i Bosch lliura com a dot a Baptista Font 20 dobles que conserva de son primer matrimoni, i que aportarà al seu marit, juntament amb vestits, robes i joies de sa persona que per ella té. I li lliura en usdefruit els béns i propietats que li va deixar el seu primer marit amb l'obligació per a en Baptista Font, el seu futur marit, d'alimentar els fills i filles tinguts en son primer matrimoni. Ho lliura en tant durí el matrimoni amb en Baptista.

b) Baptista Font accepta el dot i es compromet pels seus béns a tornar-l'hi, si s'acaba el matrimoni.

c) S'acorda que M.ª Carrera i Bosch, si sobreviu al seu marit, aquest haurà de lliurar 20 dobles i 12 sous als fills del seu primer matrimoni.

24.- 13-III-1790. *Capítol d'Esteve Benet, teixidor de lli, fill de Pere Benet, teixidor també, i de Magdalena Benet i Casas, vídua d'ell deixada, i de l'altra part Magdalena Mulleras, filla de Pere Mulleras, pagès, i de Margarida Mulleras i Fontfreda, cònjuges difunts de Sant Joan les Fonts. Acorden:*

a) Pere Mulleras i Maruny, pagès de Sant Joan les Fonts, i M.ª Rosa Mulleras i Maruny, cònjuges en qualitat d'hereus universals de Pere Mulleras, el seu pare, i propietari del Mas Perraron de las Mulleras, donen a la seva germana Magdalena Mulleras la quantitat de 1.400 lls. en dot i concepte de llegítima, que pagaran així: 500 lls. a la firma dels presents capítols; 500 el dia 1 de novembre de l'any vinent, i les restants 400 lls. l'1 de novembre del segon any.

b) Magdalena Benet i Mulleras lliura el dot a Esteve Benet, que el tindrà tot el temps que duri el matrimoni.

c) Esteve Benet accepta el dot i li assegura que el guardarà i el restituirà, posant com a garantia les seves propietats.

d) Magdalena Benet firma a favor de Pere i Maria Rosa Mulleras, cunyat i germana, la cessió dels seus drets a la llegítima.

e) Els cònjuges acorden que els seus fills/es tindran prioritat a l'hora d'heretar.

25. 18-V-1790. *Capítol de Salvador Bosch, sabater, fill de Jaume Bosch, sabater, i de Teresa Bosch i Giralt, i de l'altra part M.ª Navarro, filla de Fco. Navarro, cordeler, i de Magdalena Navarro i Port. Acorden:*

a) Jaume Bosch designa el seu fill perquè sigui beneficiari del dot de M.ª Navarro. Estableix també que, després de la seva mort, declara hereu universal el seu fill Salvador amb els següents pactes: **1.-** El donador es reserva els béns en usdefruit. **2.-** En cas que el sobrevisqui la seva dona,

aquesta els tindrà, en tant sigui la seva vídua. A més, haurà de ser atesa i assistida pel fill. **3.-** Es reserva disposar dels béns i propietats com vulgui, sense haver de demanar firma o consentiment del seu fill. **4.-** Si el donatari mor sense fills o són menors, els béns tornaran al donador i, si no viu, al seu successor. El donatari ho accepta.

b) Fco. Navarro dóna a la seva filla 150 lls., una caixa amb vestits i roba juntament amb unes arracades i botons d'or i unes citrelles de plata, que li pagarà així: la caixa amb els vestits i la roba, les arracades, els botons i les citrelles, i 50 lls., el dia de la boda; 50 lls. als dos anys de la boda, i les restants 50 als tres anys. Si la filla morís sense fills naturals i legítims de carnal matrimoni procreats o fossin menors, sols podrà disposar de 150 lls., la resta ho tornarà al donador.

c) M.ª Navarro aporta el dot a Jaume Bosch i Salvador Bosch, que prometen que el guardaran i tornaran amb la garantia dels seus béns si es produeix la separació o la rescissió del matrimoni.

d) M.ª Navarro promet que renunciarà als seus drets a la llegítima.

e) Els cònjuges pacten que els seus fills/es seran preferents davant l'herència.